

Liina Unt
Eesti Etendusasutuste Liit
liina@eeteal.ee

Teie 16.09.2025

Meie 16.10.2025

nr 10-6/955-2

Vastus "Teater maal" muudatuste tagasisidele

Täname teid põhjaliku tagasiside eest. Mõistame teie muret ja püüame selgitada kavandatud muudatuste tausta. Muudatuste kavandamisel oleme hoidnud „Teater maal“ loomise eesmärgi selgelt silme ees ning lähtunud Eesti Vabariigi seadustest, Eesti Rahvakultuuri Keskuse siseauditist, Rahvakultuuri Keskuse andmetest varasemate toetuste kohta ning Kultuuriministeeriumi loodud strateegilistest dokumentidest. Üks peamisi eesmärke on muuta toetuste andmine lihtsamaks ning vähendada bürokraatiat. Hetkel kasutusel olev süsteem on liigselt halduskoormust tekitav ning ei ole optimaalne arvestades toetuste suurust.

2021. aastal teostati Eesti Rahvakultuuri Keskuses siseaudit, kus muuhulgas auditeeriti ka taotlusvoorst „Teater Maale“ toetuste taotlemist ning toetuste menetlemist. Siseauditi lõpparuande kohaselt anti toona taotlusvoorule hinnang „kriitiline“ ning ühe peamise puudustena toodi välja, et toetuse taotlemine ja menetlemine on bürokraatlik, aja- ja ressursimahukas (kaasatud mitu tasandit, võtab aega hinnanguliselt kuni 3 kuud) ning ebamõistlikult halduskoormav taotlejale. Lisaks toodi välja, et ebamõistlik on ka menetlejate töökoormus.

Auditis tehti järgmised ettepanekud: toetussummad on väikesed ja tuleks arvestada põhimõttega, et väikseid toetuseid tuleb menetleda võimalikult kulusäästlikult. Kaotada ära dubleerivad dokumendid ning kaaluda võiks ka maakondlike rahvakultuurispetsialistide ja koostööpartneri Eesti Tantsunõukogu töö vajalikkust menetlusprotsessis. Mõistlik on piirduda üksnes toetuste koordinaatori kinnitusega, kes hindaks taotluse vastavust nõuetele ja kontrolliks aruandeid.

Lisaks on Valitsusliidu tegevusprogramm aastateks 2024–2027 seadnud eesmärgiks vähendada riigipoolset reguleerimist ning taotlejate/toetuse saajate halduskoormust. Vajadus halduskoormust vähendada ja reegleid lihtsustada on tingitud asjaolust, et riigi kehtestatud kohustused, piirangud ja protsessid pärsivad sageli tõhusust. Iga riigi kehtestatud kohustus peab olema põhjendatud ja proportsionaalne. Seetõttu tuleb halduskoormuse piiramisele pöörata tähelepanu nii uue kohustuse kehtestamisel (õigusloome kontekstis õigustloova akti eelnõu koostamisel) kui ka tarbetu halduskoormuse tuvastamisel juba kehtiva õiguse järelhindamise käigus. Halduskoormus tähendab Vabariigi Valitsuse käsituse järgi õigustloovatest aktidest tulenevaid kohustusi ettevõtetele, mittetulundusorganisatsioonidele ja kodanikele, sisaldades sealhulgas nii otseseid vastavuskulusid kui ka info- ehk aruandluskohustust. Antud meetme kontekstis puudutab halduskoormus toetuse taotlejaid ja toetuse saajaid ning nii nagu ka viidatud auditi aruandes leiti, on antud meetmes senini olnud taotlejate ja toetuse saajate halduskoormus ebamõistlikult suur.

Nendele asjaoludele tuginedes plaanib Kultuuriministeerium meetme ümber disainida pidades eeskätt silmas kehtivaid nõudeid halduskoormuse vähendamisele, kuid ka toetuse andja töökoormusele, et see oleks proportsionaalne toetuse andmise eesmärgi ja toetuse suurusega. Soovime kujundada korra, mis on kulusäästlik, lihtne ja tõhus.

Plaanitavate muudatuste kontekstis taotlusvooru eesmärk ei muutu. Toetust eraldatakse jätkuvalt eesmärgiga suurendada etenduskunstide piirkondlikku mõju ja kättesaadavust Eestis, et ka maapiirkondade elanikud saaksid osa teatrikunstist.

Senised reeglid võimaldasid toetust taotleda ka riigi asutatud sihtasutustel. Eelarvereeeglite ja riigisiseste toetuste regulatsiooni muudatuste kohaselt on üldpõhimõtte aga see, et keskvalitsuse juriidilised isikud (sealhulgas riigi asutatud sihtasutused) saavad rahastust tegevustoetuse kaudu.

Riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri täpsustab, et ei ole põhjendatud panna riigi asutatud sihtasutusi konkureerima oma igapäevaseks toimimiseks vajalike vahendite eest teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega. Riik on need sihtasutused ise loonud ning peab tagama nende tegutsemiseks vajaliku rahastuse tegevustoetuse kaudu. Piisav on, kui valitsemisala on välja töötanud tegevustoetuse andmise põhimõtted ja järgib neid. Antud valdkonnas reguleerib tegevustoetuse andmist eriseadusena etendusasutuse seadus.

Sihtasutuste tegevustoetuste summad kujunevad sõltuvalt asutusele seatud ootustest ja riigieelarve võimalustest. SA-l on õigus ja kohustus oma tegevusi planeerida enda võimalustest ja vajadustest lähtuvalt, arvestades asutaja poolt etendusasutusele seatud ootusi. Nendele asjaoludele tuginedes plaanib Kultuuriministeerium piirata SA-de osalemist taotlusvoorus. Nagu varasemalt öeldud, siis taotlusvooru eesmärk selle piiranguga ei muutu.

Muudatuste eesmärk on vähendada toetuse taotlejate halduskoormust ja menetlejate töökoormust ning lihtsustada toetuse kasutamist. Senine kord, kus taotlusvoor oli avatud igakuiselt ja toetuse abikõlblikud kulud olid detailselt loetletud, osutus ebaproportsionaalseks nii taotlejate halduskoormuse kui ka toetuse andja töökoormuse seisukohalt. Seetõttu soovimegi näha edaspidi ette, et abikõlblikuks loetakse kõik kulud, mis on vajalikud etenduse andmiseks, põhjendatud ja tekkinud abikõlblikkuse perioodil toetatavate tegevuste elluviimisel. Nimetatud põhimõtte võimaldab keskenduda toetuse eesmärkide saavutamisele, mitte kulude detailsele kontrollile. Mitteabikõlblikud kulud määratakse eraldi loeteluna, mis välistab ebasobivate kulude lubatavuse.

Väide, et sisulise hindamise ärajätmine avab taotlusvooru harrastusteatrile või kooliteatrile, ei ole asjakohane. Vastupidi – muudatustega tõstetakse taotlusvooru tingimused etendusasutuse seaduse raamistikku, mille kohaselt peab iga taotleja vastama seaduses sätestatud etendusasutuse definitsioonile. See nõue tagab professionaalsuse, mida pelgalt sisuline hindamine ei pruugi kindlustada. Professionaalsuse mõistet ei ole ühegi õigusakti tasandil defineeritud. Seda saabki sisustada üksnes taotlejale seatud nõuete kaudu. Edaspidi toimub professionaalsuse tagamine vastavuskontrollis, kus hinnatakse taotleja vastavust seadusest tulenevatele nõuetele. Senine praktika etendusasutuse seaduse alusel tegevustoetuse eraldamisel on näidanud, et seaduses toodud kriteeriumide alusel ei ole harrastus- ega kooliteatrid tegevustoetuse taotlusvooru jõudnud. See ilmselt tähendab, et nad ei vasta seaduses sätestatud etendusasutuse definitsioonile. Lisaks on võimalik taotlejate sobivust programmi eesmärkidega reguleerida Riigieelarvest etendusasutuste toetamise tingimused ja kord määruse 3. peatükis, kus on sätestatud nõuded taotlejale. Kui teil on ettepanekuid täiendavateks nõueteks taotlejale, siis need on väga oodatud. Mõistet „professionaalne“ eraldi kasutusele võtta ei ole õiguslikult põhjendatud, kui sellel sisu pole.

Ka see muudatus ei muuda taotlusvooru eesmärki. Toetust eraldatakse jätkuvalt kvaliteetse etenduskunsti tegevuste toetamiseks, et tagada maapiirkondade elanikele ligipääs samaväärsele kultuurikogemusele nagu linnades.

Nagu varasemalt selgitatud, ei ole abikõlblike kulude loendit plaanis piirata. Vastupidi. Tulevikus saab ka ööbimiskulud lugeda abikõlblikuks, kui need on põhjendatud ja tekivad etenduse andmiseks vajalike tegevuste käigus. Oluline on tulemus – etendus peab olema antud ning publikuni jõudnud.

Ettepanek seada taotlejale nõue, et loomingulises ja tehnilises meeskonnas peab olema vähemalt viis liiget on etenduste kvaliteedi tagamiseks. Miinimumnõue aitab tagada, et etendused on korraldatud piisava kompetentsiga meeskonna poolt, kes suudab tagada nii lavastuse kunstilise taseme kui ka tehnilise teostuse.

Etenduste arvu piirangut (minimaalselt 3 ja maksimaalselt 15 etendust vooru kohta) tuleb vaadelda kogu taotlusvooru mahu kontekstis. Vooru eelarve ei saa katta kõikide taotlejate kogu tegevust kalendriaasta jooksul. Seetõttu ei oleks mõeldav, et riik toetab ühe etendusasutuse tegevust tervikuna. Toetus on suunatud eesmärgipäraselt maapiirkondade publiku kultuurilise ligipääsu suurendamiseks ning peab olema jaotatud võimalikult paljude tingimustele vastavate etendusasutuste vahel. Selline lähenemine soodustab meie hinnangul kvaliteetsete ja publikule atraktiivsete etenduste toimumist, aitab hoida toetuse andmise proportsionaalsust ja tugevdab piirkondliku etenduskunsti arengut.

Maakondlik jaotus on seatud taotlusvooru eesmärgi täitmiseks, et tagada etenduskunstide kättesaadavus võimalikult paljudes Eesti piirkondades, sh väiksema teatripakkumisega maakondades. Samas ei tähenda see, et etendusi ei võiks anda järjestikku mitmes lähestikku asuvas paigas, kui tingimus maakondade eristumisest on täidetud.

Nõustume, et keskkonnamõju on oluline tegur. Seetõttu on tähtis, et teater jõuaks maapiirkonna vaatajani, mitte vastupidi. Just erinevates maakondades antavad etendused aitavad vähendada publiku liikumise vajadust ja toetavad rohepöörde eesmärke.

Ettepanek, et kuni 20% taotlusvooru eelarvest on suunatud tantsuetendustele ja kuni 30% lastetendustele, tuleneb osaliselt Rahvakultuuri Keskuse varasemate toetuste statistikast ning seda on täpsustatud tulenevalt kultuuripoliitilisest valikust.

Tulenevalt määruse olemusest peab muutma „Lapsed teatrisse“ toetuse andmist. Määrus reguleerib ainult etendusasutuste toetamist, mille tõttu ei saa koolid ega omavalitsused tulevikus antud voorust toetust küsida. Üks võimalus on toetust jagada läbi etendusasutuste, kuid hea meelega kuulaksime teie mõtteid selle ettepaneku osas.

Nagu varasemalt selgitatud, siis selgus Rahvakultuuri Keskuse siseauditis, et toetuse taotlemine, menetlemine on bürokraatlik, aja- ja ressursimahukas ning on ebamõistlikult halduskoormav taotlejale ning tekitab liigset töökoormust menetlejale. Muudatuste kavandamisel ning tausta uurimisel meieni jõudnud info kinnitab seda väidet. Toetuse muutmisel muutub kindlasti ka toetuse taotlemise tehniline pool, kuid suuremateks IT-lahenduste investeeringuteks ei ole hetkel vahendeid. Selle tõttu ei ole võimalik ainult IT-lahendustega haldus- ja töökoormuse probleemi lahendada.

Kultuuriministeeriumi selge soov on toetada etenduskunstide kättesaadavust maapiirkondades. Kõik pakutud muudatused on selgelt ja hoolikalt läbi kaalutud ning on asjaolusid arvestades osutunud parimaks valikuks. Pakutud valikud võimaldavad säilitada toetusmeetme, kuid samas tagada, et see on kooskõlas seadusandluse ja Vabariigi Valituse tegevusprogrammiga. Kindlasti ei ole Kultuuriministeeriumil plaani „Teater maal“ vooru lõpetada, nagu on mõnel pool ekslikult teatrivaldkonna esindajad öelnud.

Kui teil on mõtteid kuidas muuta tantsu- või lasteetenduste proportsiooni taotlusvoorus, milliseid nõudeid lisada taotlejate professionaalsuse tagamiseks või soovite arutada etenduste arvu piirangut, siis ootame teie ettepanekuid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Xenia Joost

loomingu asekanstler

Marie Anett Heinsalu 5558 4168

Marie.Anett.Heinsalu@kul.ee